

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קה

ערב שבת קודש

פרשת נח

ג' במרחשוון התשע"ו

שנת ה'קהל

יוצא לאור על ידי

מכון ליובאוויטש שעל יד

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

אולם אם נזכר אחר מנחת ערב שבת, לא יצאנו חוזה, חוזר ל"ברך עלינו" (ורק אם נזכר לאחר שאמר שם ה' של סיום ברכת 'מודים' או 'שים שלום' יאמר 'למדני חוקיך' ויחזור ל'ברך עלינו'). אם נזכר לאחר שסיים את "היו לרצון" האחרון, חוזר לראש התפילה, ואינו אומר "ה' שפתי תפתח", ורשאי לרדת לפני התיבה לחזרת הש"ץ במקום זה¹¹.

יום חמישי

ט' במרחשוון

תענית חמישי.

יסיים החתימה ויאמר זאת שם. נזכר לאחר שהחל "רצה", חוזר ל"ברך עלינו" (ורק אם נזכר לאחר שאמר שם ה' של סיום ברכת 'מודים' או 'שים שלום' יאמר 'למדני חוקיך' ויחזור ל'ברך עלינו'). אם נזכר לאחר שסיים את "היו לרצון" האחרון, חוזר לראש התפילה, ואינו אומר "ה' שפתי תפתח", ורשאי לרדת לפני התיבה לחזרת הש"ץ במקום זה¹¹.

שכח 'טל ומטר' ונזכר כשהגיע זמן התפילה הבאה, מתפלל בתפילה הבאה פעמיים שמונה עשרה: הראשונה לחובת התפילה הנוכחית והשנייה כתשלומין לתפילה הקודמת.

11) בשערי תשובה שם כ' מס' שלמי חגיגה ע"פ הריטב"א שכאשר חוזר לראש התפילה א"צ לומר אד' שפתי תפתח (ובערוך השולחן ס"ח תמה ע"ז, שהרי תיקנו לומר פסוק זה קודם התפילה, ועתה הברכות מפסיקות בינו לבין הפסוק, והן כבר בטלו). ובקצות השולחן ס' כא בבדי השולחן ס"ק ה' כ' שאם סיים תפילתו וחוזר לראש ה"ה ממש כמתחיל תפילה חדשה וצריך להמתין כדי הילוך ד"א, ולכן פסק (גם בפנים שם) שאז יתחיל מאד' שפתי תפתח. אבל להלן בבדי השולחן ס"ו ע"ח הביא את דברי הריטב"א הנ"ל, ונשאר בצ"ע.

12) אף הש"ץ אינו מוחזק עד ל' יום, ראה לקט ציונים והערות לשו"ע אדמו"ר ס' קיד ס"ו ס"י.
13) על פי שו"ע אדה"ז ס' קיד ס"י, שערי תשובה הנ"ל בשם הריטב"א, וקצות השולחן ס' כא ס"ו.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

יום שלישי

ז' במרחשוון

יום שני בלילה - אור ליום שלישי, בתפילת ערבית מתחילים בארץ-ישראל לשאול 'טל ומטר' בברכת השנים⁵.

בן ארץ-ישראל הנמצא בחוץ-לארץ וכן חו"ל הנמצא בארץ-ישראל - כל אחד מהם ישאל כבני הארץ שנמצא בה⁶.

אם התחיל לשאול בארץ-ישראל בז' במרחשוון ואחר-כך יצא לחו"ל, ממשיך לשאול כבני ארץ-ישראל; אך אם נעשה שליח ציבור - ישאל בחזרת הש"ץ כבני חו"ל⁷.

אין מפסיקים להכריז 'טל ומטר' לפני תפילת שמונה-עשרה⁸.

שכח 'טל ומטר'⁹ ונזכר בתוך הברכה, קודם "ה'" של סיום הברכה, חוזר ל"ותן טל ומטר" וממשיך כסדר.

נזכר אחר שאמר "ה'" שם, מסיים הברכה ואומר "ותן טל ומטר לברכה" קודם "תקע בשופר"¹⁰.

נזכר לאחר שהתחיל "תקע", יאמר זאת בברכת "שמע קולנו", לפני "כי אתה שומע".

שכח גם שם, ונזכר אחר ה' של סיום הברכה,

(5) שו"ע אדמו"ר סי' קיז ס"א.

(6) והעיר על כך הרבי (שערי הלכה ומנהג או"ח ח"א סי' ע. 'התקשרות' גיליון תרמ"ד עמ' 18): "צע"ג מפני מה לא פסקו שבדעתו לחזור - במשך ימי הגשמים - ישאל מטר בשומע תפילה" כחידושי ויש לעיין בברכ"י ויו"ט, ואינו תחת ידי" (ב'התקשרות' שם צו"ג גם לסי' אשי ישראל על הל' תפילה, פכ"ג ס"ג, ושי"ג).

(7) קצות השולחן סי' כא ס"ג.

(8) לוח כולל-חב"ד. וע"פ ההנהגה בראש-חודש (ראה בגיליון 'התקשרות' הקודם; ובקל-חומר ממנה) יש לטפוח על השולחן כדי להזכיר זאת לציבור. ואכן מסר הרה"ח ר"ל שי' גרונר, שלמיטב זכרונו, פעם שאל אותו כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו למה לא טפחו על השולחן להזכיר אמירת טל ומטר.

(9) מכאן ואילך על-פי שו"ע אדמו"ר סי' קיז ס"ד-ה, דברי הגרא"ח נאה, והסיכום שב'התקשרות' גיליון ת"ת, ושי"ג.

(10) קצות השולחן סי' כא ס"ט, דלא כערך השולחן סי' קיז ס"ג.

שבת קודש פרשת נח

ד' במרחשוון

הפטרה: "רני עקרה... אמר מרחמך ה'" (ישעיה נד, א-י)¹.

בימינו אלה אין מכריזים ומברכים תענית בה"ב (ראה להלן).

בקריאת התורה בפרשת 'לך-לך', במנחת שבת, וכן בימי שני וחמישי, קוראים לעליית 'לוי' עד "והכנעני אז בארץ"; ול'ישראל': "וירא ה' אל אברם... וחיתה נפשי בגללך"².

יום שני

ו' במרחשוון

תענית 'שני' קמא. בימינו אלה, אין נוהגים בתעניות בה"ב³, גם (ואדרבה - בעיקר) בחוגי החסידים.

כמוכן, הנוהגים להתענות - ימשיכו במנהגם הטוב, ואין להתיר להם אלא לצורך, כמו חולשת בריאות הגוף; אך חובת הכול היא להוסיף בימי רצון אלו בקו השמחה בגלוי, ב"פיקודי ה' ישרים, משמחי לב"⁴.

(1) ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד.

(2) ספר-המנהגים עמ' 14. לוח כולל-חב"ד. הטעם הוא, כנראה, כדי להתחיל ולסיים בדבר טוב (רמ"א ס"ו קלח. ועיין שערי-אפרים שער ז' ונו"כ).

(3) במדינות אשכנז נהגו להתענות בימי שני וחמישי ושני שאחרי המועדים פסח וסוכות, לפי שחוששים שמא מתוך משתה ושמחת המועד באו לידי עבירה. והיו ממתנים עד שייצאו חודשי ניסן ותשרי (טושו"ע ושו"ע אדמו"ר סי' תצב). נהגו לברך את המתענים בשבת שלפניכן, אבל אין מברכים אותם בשבת-מברכים-החודש, וגם לא בשבת ר"ח אייר או מרחשוון (שו"ע רבינו שם ס"ד).

(4) 'התועודיות' תשמ"ח ח"ג עמ' 258 ואילך, וראה שם ביאור טעמו של דבר - אם כי הרבי נשיא דורנו בעצמו הקפיד להתענות בתעניות אלו, ובחודש אייר תשמ"ח אף אמר בכל הצומות 'דברי כיבושין', שמהם נעקת האמור בפנים.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ג' במרחשוון ה'תשע"ו - י' במרחשוון ה'תשע"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ג' במרחשוון	הלכות טוען ונטען פרק ז-ט.	הלי שחיטה... בפרקים אלו. פרק ח.	מ"ע רמו.
ש"ק	ד' במרחשוון	פרק י-יב.	פרק ט.	מ"ע רמו.
א'	ה' במרחשוון	פרק יג-טו.	פרק י.	מ"ע רמו.
ב'	ו' במרחשוון	פרק טז. הלכות נחלות... בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא	מ"ע רמו. רמח.
ג'	ז' במרחשוון	פרק ג-ה.	פרק יב.	מ"ע רמח.
ד'	ח' במרחשוון	פרק ו-ח.	פרק יג.	מ"ע רמח.
ה'	ט' במרחשוון	פרק ט-יא.	פרק יד.	מ"ע רמח.
ו'	י' במרחשוון	פתח פיך וגוי. ספר שופטים והוא ספר ארבעה עשר.. הלכות סנהדרין.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	נדבות פי וגוי. ספר הפלאה והוא ספר ששי.. הלי שבועות.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קעו. מליית רפד. מ"ע קעה.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחה החמה	סוף זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפי הזריחה							
ו', ג' במרחשוון	4.46	5.32	5.54	6.51	9.33	12.26	12.56	6.07.9	6.32
ש"ק, ד' במרחשוון	4.46	5.33	5.54	6.52	9.34	12.26	12.56	6.06.8	6.31
א', ה' במרחשוון	4.47	5.34	5.55	6.53	9.34	12.26	12.56	6.05.6	6.30
ב', ו' במרחשוון	4.48	5.35	5.56	6.54	9.34	12.26	12.56	6.04.5	6.29
ג', ז' במרחשוון	4.48	5.35	5.56	6.54	9.34	12.25	12.55	6.03.4	6.28
ד', ח' במרחשוון	4.49	5.36	5.57	6.55	9.35	12.25	12.55	6.02.3	6.27
ה', ט' במרחשוון	4.50	5.36	5.58	6.56	9.35	12.25	12.55	6.01.2	6.26
ו', י' במרחשוון	4.50	5.37	5.58	6.57	9.35	12.25	12.55	6.00.1	6.25

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
לך לך	5:31	6:42	5:46	6:44	5:36	6:43	5:49	6:45
נח	5:23	6:35	5:38	6:36	5:28	6:35	5:41	6:38

עורך אחראי: לוייצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלי-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יור: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 6084000, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il אינטרנט: דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

ניגון חסידי

היכולת לנגן

תרנ"ב. בעת חתונת ר' משה הארענשטיין היה אז הרב גרשון דוב [פאהארער] בליובאוויטש. אמר לי כ"ק אאמו"ר נ"ע שאבקר אצלו ואסתכל במנהגיו ואשמע מה שיספר לי. סיפר לי: שמעתי מחסידים הראשונים (של אדמו"ר הזקן), שהתקרבו לחסידות על-ידי התפילה בנגינה - הניגונים החסידיים השפיעו עליהם. וסיים (הרב גרשון-דוב): הנני מתמרמר על שאיני מנגן. אף שהנני גם כן כבד פה אין זה נוגע לי כל-כך - והנני חושב זה לי לעונש. וזלגו עיניו דמעות. סיים כ"ק אדמו"ר [הרי"צ]: בכלל, בכייה שלו היתה בכייה פנימית.

(ספר השיחות תש"ו עמ' 9, תרגום מאידיש)

הניגון שלאחר 'יחידות'

אצל חסידים, הניגון אינו רק מגלה את מהלך הנפש של המנגן, אלא גם מעורר את המנגן לעבוד את העבודה שאליה הוא שייך.

הוד כ"ק אאמו"ר [הרש"ב] אמר פעם:

קול מעורר הכוונה. לחסידי אדמו"ר הזקן, וחסידי אדמו"ר האמצעי ושל הסבא [הצמח צדק], היה על כל עניין של עבודת החסידות והחסידיים ניגון מיוחד. ניגון התעוררות לפני ואחרי שמיעת חסידות, לפני 'יחידות' ואחריה...

בניגון שהיו חסידים שרים לפני יחידות, היה ניתן לשמוע באיזו אווירה ותקווה הולכים ליחידות, ובניגון שלאחרי יחידות הורגשה שמחת הנפש של החסיד מההוראות שקיבל ביחידות, שיביאו לו פעולה בעבודה.

(ספר השיחות תש"ו עמ' 7, תרגום מאידיש)

כדי ש'יונח' עניין פנימי...

דודי הרז"א שאל את כ"ק אאמו"ר הרה"ק [הרש"ב] בשמחת תורה תרנ"ג:

מדוע הניגון בתפילה הוא אחד מדרכי החסידות.

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק ענה: ניגון הוא מעמד הנפש שמתבטא בניגון. יש ניגון המגיע מגעגועים שהמנגן מתגעגע. יש ניגוני תקווה ויש ניגוני התמרמרות. וכך יש ניגונים שונים, המתארים את מעמד נפשו של המנגן.

חסידים מנגנים בתפילה כי קול מעורר הכוונה. כדי להבין עניין פנימי - יש לנגן, וכאשר אצל חסיד 'הונח' היטב עניין בשעת התפילה - מתנגן לו ניגון.

(ספר השיחות תש"ו עמ' 5-6, תרגום מאידיש)

לבנות 'מגדל' של קדושה

אנשי דור הפלגה נענשו בגלל רצונם לעשות שם לעצמם, ולא לשם מטרה נעלית יותר • הישיבות ומעוזי התורה והתפילה הם העיר והמגדל הרצויים, עבורם יש להשקיע את מיטב הכוחות כדי להרחיבם ולהגדילם • סיבת קריאת המבול על שם נח אף היא בגלל הסתגרותו בתיבה מבלי שדאג להחזיר את דורו בתשובה • ומהי העצה ל"מבול" בעבודת ה'?

לכאורה אינו מובן: לשם מה מספרת זאת התורה לנו - מה יכולים אנו עתה ללמוד ממאורע זה? כיון שהתורה מספרת זאת, ועוד בכזו אריכות ובריבוי פרטים - בעת שהרבה דינים נמצאים בתורה רק ברמז - בהכרח לומר, שבסיפור זה ישנה הוראה עמוקה עבור כל הדורות: עבור ההורים שלנו בדורות הקודמים, עבורנו בדור זה, ועבור הילדים והנכדים שלנו בדורות הבאים.

ההוראה ממאורע זה עבור דורנו:

כאשר מתבוננים אימתי ובאיזה מצב אירעו הדברים - מאורע שאירע לאחרי שהיה המבול, שממנו ניצלו רק חלק מהאנשים - רואים כבר בזה גופא את הדמיון לדורנו. וזוהי ההוראה עבור זמננו זה:

לאחרי ה"מבול" לפני שנים אחדות, שהכחיד מיליוני יהודים, ורק חלק מבני ישראל שליט"א ניצלו - צריכה שארית הפליטה ללמוד ולהבטיח שלא להתנהג חסיושלום כמו שארית הפליטה של המבול ההוא, ועליידי זה גם למנוע את התוצאות הבלתי-רצויות שהיו אז.

ב. כאשר מסתכלים במבט שטחי על המאורע של

א. כנהוג תמיד בהזדמנות כזו¹, מתחילים בעניין של תורה שקוראים בשבוע זה. כי התורה והוראותיה הם נצחיים² - בכל דור ודור, בכל זמן ובכל מקום; ומזה גופא שבכל שבוע קוראים פרשה מיוחדת בתורה, מוכח, שבפרשת השבוע מרומז ויש בה הוראות בנוגע למאורעות של שבוע זה שבו קוראים סדרה זו³.

בסוף הפרשה (נח) מסופר, שהאנשים שחיו לאחרי המבול בנו עיר ומגדל, כיון שנתיראו "פן נפוץ על פני כל הארץ"⁴. דבר זה לא מצא חן בעיני הקב"ה, וביטל את עצתם לבנות את העיר והמגדל.

(1) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"ג ע' 750 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד כמה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

בקשר עם ה"דינער" השנתי של ישיבות ליובאוויטש "תומכי תמימים" (שמתקיים באמצע החורף), מתקבלת ע"י כ"ק אדמו"ר קבוצה של עסקני הישיבה, ובהזדמנות זו נותן להם כ"ק אדמו"ר את ברכתו, ומדבר לפניהם שיחה בשייכות לפרשת השבוע, וכיו"ב.

(2) ראה תניא רפי"ז. קו"א ס"ה (קנט, ב ואילך).

(3) ראה ג"כ של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב (רצז, א) וז"ל: המועדים של כל השנה... בכולן יש שייכות לאותן פרשיות שחלות בהן כי הכל מיד ה' השכיל.

(4) יא, ד.

ויעקב הלך לדרכו

לנצל הטוב והברכה במידה המירבית

בני ישראל "בנים אתם לה' אלקיכם", שעל כל אחד ואחד מהם נאמר "ועמך כולם צדיקים", וכל אחד ואחד מהם הוא בכלל פתגם נשיא דורנו, אשר בבואם מחודש תשרי, מתחילים הם לפרוק את המטען ("פאָנאַנדער פּאַקן די פעקלאַך") שקיבלו מהקב"ה במושך החודש, "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה", בכל טוב רוחני וגשמי, ומעמידים (בסיום החודש) כל עניין מהברכה והטוב במקום המתאים, כך שהטוב והברכה יפעלו במקסימום האפשרי.

ומכיוון שכל זה בא באופן של "נח נח" – מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, מובן שזוכים גם לקבלת ברכותיו של הקב"ה בכני חיי ומזוני רוויחא, ובכולם "רוויחא", אפילו ביחס ל"רוויחא" גופא.

(התוועדויות תשמ"ח חלק א, עמ' 377)

"לפרוק את החבילות"

זוהי אפוא השליחות המוטלת על כל אחד ואחת מישראל – כפי שהורה הבעל שם טוב, ומסר להמגיד, והמגיד לאדמו"ר הזקן וכו', עד לנשיא דורנו, ועלידו, לכל אחד ואחת מאיתנו, הקטנים עם הגדולים והקטנות עם הגדולות – שתכלית כוונת כל העניינים היא כדי להשלים את שליחותו של הקב"ה לעשות לו יתברך דירה בתחתונים.

וכאמור, הכוח לעבודה זו במושך כל השנה כולה הוא – מחודש תשרי, כתורת הבעל שם טוב שחודש תשרי הקב"ה בעצמו מברכו להיות "חודש השביעי", "משובע ומשביע ברוב טוב לכל ישראל על כל השנה", "שובע" של הקב"ה – "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה".

ובפרט כאשר מוסיפים בזירו ובמרץ כו' בנוגע לכל עניני התורה ומצוותיה, "תורה אור" ו"תורת חיים" ומצוותיה, עליהם נאמר "וחי בהם", וכללות ההתקשרות עם "אור פני מלך", אשר במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא – נמשך עניני ה"חיים" ("באור פני מלך חיים") בכל מקום ומקום שנמצא יהודי, ובכל ענייניו. ויהי רצון שכל אחד ואחד יקיים את כל החלטות הטובות שקיבל על עצמו במושך חודש תשרי, ובלשון הידוע: "פאָנאַנדער פּאַקן די פעקלאַך", ולא עוד אלא שבכוחו וביכולתו להוסיף בזה כהנה וכהנה, עד להוספה שלא בערך.

(התוועדויות תשמ"ו חלק א, עמ' 493)

הליכה אמיתית בלי להתפעל מהגלות

יהי רצון שכל אחד ואחד בתוככי כלל ישראל, ינצל את כל הכוחות שניתנו בחודש תשרי, כדי להוסיף בקבלת החלטות טובות, וקיומן בפועל, בעבודה של "ויעקב הלך לדרכו", במשך כל השנה כולה. ובפרטיות יותר: "ויעקב" – גם בהיותו במעמד ומצב של "יעקב", על שם "וידו אוחות בעקב עשו", כלומר בזמן ומקום הגלות, הרי לא זו בלבד שאינו מתפעל מחשכת הגלות, אלא אדרבה – שמוסיף בעבודתו ביתר שאת וביתר עז. "הלך" – עד לעבודה באופן של הליכה, הליכה אמיתית, באין ערוך לגבי מעמדו ומצבו הקודם. "לדרכו" – דרכו של יעקב, "בכל דרכיך" ו"בכל מעשיך", שממשיך בהם את "דרך ה'" – לעשות צדקה ומשפט, ו"באור פני מלך חיים" – שמתברך עלידי זה בכל ענייניו הגשמיים, ועל אחת כמה וכמה בכל ענייניו הרוחניים, שנה מבורכת בגשמיות וברוחניות גם יחד, מתוך שמחה וטוב לבב. ועד לברכה העיקרית – גאולה האמיתית והשלימה עלידי משיח צדקנו.

(התוועדויות תשמ"ז חלק א, עמ' 392)

המבול הסביר נח⁵ את הסיבה שבגללה יבוא המבול: בגלל ההנהגה הבלתי-רצויה של אנשי הדור; ואם כן, אלו שניצלו מן המבול היו צריכים לכל לראש להשתדל לתקן את המצב הרוחני על-ידי זה שיכניסו תוכן נעלה יותר בחייהם. על זה לא חשבו ניצולי המבול, ורק חיפשו דרך כיצד להנציח את שמם בהיסטוריה. בעניין זה התבטא החטא שלהם, ולכן לא מצא

דור הפלגה, לא רואים ברור כל כך במה התבטא החטא בכך שרצו לבנות עיר ומגדל, שהיה זה נגד רצונו של הקב"ה, עד כדי כך שהיתה השתדלות מיוחדת שלא להניח שתכנית זו תבוא לידי פועל. התורה מספרת שהם רצו לבנות עיר ומגדל כאשר המטרה היא "ונעשה לנו שם"⁴. הם התייראו שמא יתפזרו בעולם, ולכן רצו לבנות עיר שבה יחיו כולם יחדיו, וגם לבנות מגדל גבוה, כמבואר

יכול מישהו לחשוב שה"דרך" ל"עיר מקלט" ד"אלול" היא דרך צרה, קשה לילך בה... – על כך אומרים לו: "דרך ערי מקלט שלושים ושתיים אמה", זוהי דרך סלולה ורחבה

הדבר חן אצל הקב"ה.

ג. ההוראה מזה היא ברורה:

כאשר ניצלים ממבול, צריכים לכל לראש להבטיח ולשמור שלא יחזור ח"ו המצב הקודם שהביא לידי המבול, ש"לא תקום פעמיים צרה"⁹, ח"ו.

דבר זה מבטיחים לא עלידי בנין סתם עיר וסתם מגדל, מבלי שיהיה בזה תוכן אחר מלבד העובדה שהעיר והמגדל יהיו גדולים וגבוהים ביותר. לא עלידי הנהגה כזו מטיבים את המצב, כי, בכדי שהעיר והמגדל יהיו להם קיום, מוכרחים להכניס בזה תוכן נעלה יותר, ואז נבנית העיר בהצלחה, וגם הדברים המפריעים לעיר מתהפכים ועד שנעשים מסייעים.

ד. ישנם עיר ומגדל של קדושה¹⁰: עיר – שנקראת

במפרשים⁵ תכלית המגדל: (א) בכדי שגם מרחוק יוכלו להבחין ולראות שבמקום זה נמצאת עיר, (ב) בכדי שעל גבי המגדל יהיו שומרים שישמרו שלא יכנס לעיר שונא.

וכאמור, לכאורה לא נראה בזה חטא. אלא מאי? – כאשר אנשים מתאספים יחדיו בכדי לבנות עיר מתוך מטרה יחידה להנציח את שמם, "ונעשה לנו שם"⁶, מבלי שתהיה בזה תכלית נעלית יותר, אלא רק בשביל להנציח את השם שלהם – הנה מלבד עצם החיסרון בכך שחושבים רק על עצמם ללא תוכן נעלה יותר בחיים⁷, מלבד זאת, כאשר זוהי המטרה היחידה, אזי לא מבררים בין האמצעים שעלידם יכולים להגשים ולהגיע אל המטרה, ויכולים להשתמש גם באמצעים כאלו שהם היפך הצדק והיחוסר.

ובפרט בהיות מאורע זה לאחרי המבול, שקודם

(5) ראה פ"י האוה"ח וריבנו בחיי עה"פ. אוה"ת שה"ש (כרך ב) ע' תשנז. ועוד.

(6) ראה זח"א כה. ב. תו"א ס"פ נח. תו"ח שם ד"ה ויהי כל הארץ (סג, ג ואילך).

(7) ראה מו"נ ח"ג פ"ג. עבוה"ק חלק התכלית בתחלתו. פרדס שער כ"ד פ"י. עיקרים מ"ג פ"א. משנה סוף קידושין. לקו"ת פ' ראה (כה, ג ואילך) סד"ה ושמתו כדכוד (השני). קונטרס ב' ניסן תש"ח (סה"מ תש"ח ע' 136 ואילך). שיחת ליל שמח"ת ה'תשכ"ג.

(8) סנהדרין קח, סע"א.

(9) לשון הכתוב – נחום א. ט. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 306 הערה 55. וש"נ.

(10) ראה לקו"ת לג"פ ס"פ נח (עב, ד ואילך, ולאח"ז באוה"ת נח (כרך ג) תרסב, ב ואילך (כרך ו) תתרא, א ואילך). ד"ה והי' הנשאר בציון, י"ג תשרי תרצ"א (סה"מ קונטרסים ח"א קלט, ב ואילך). וראה גם תו"מ חכ"ה ע' 61. וש"נ.

ויהי הגשם על הארץ (ז,יב)

גם עניין בתורה שהוא בעל תוכן שלילי, כגון עונש המבול, הנה לפי הפירוש הרחני – כפי שהתורה נלמדת בעולמות העליונים – כולו קודש. זהו שנאמר במדרש (בראשית רבה פ"ה, א): "מתחילת ברייתו של עולם לא היה קילוסו של הקב"ה עולה אלא מן המים... עמד דור המבול ומרד בו... אמר הקב"ה יפנו אלו ויעמדו ויבואו אותן שישבו בהן מקודם. הדא הוא דכתיב ויהי הגשם על הארץ" ("הגשם, כלומר, אותו הגשם שהיה מששת ימי בראשית", רש"י). היינו, שמצב העולם במשך המבול דומה למצבו הנעלה בתחילת בריאתו – עולם המקלס את הקב"ה.

(לקוטי שיחות כרך ל, עמ' 16)

ויהי הגשם על הארץ (ז,יב)

כשהורידן, הורידן ברחמים, שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה (רש"י)

בוא וראה גודל מעלת התשובה. מאה ועשרים שנה האריך הקב"ה את אפו, אולי יחזרו אנשי הדור בתשובה, אך הם לא חזרו, דבר המעיד על עוצם ירידתם ושפלותם. ואף על פי כן, גם לאחר שכבר התחיל המבול, היה הדבר תלוי באנשי דור המבול, ואילו חזרו אז בתשובה (ואפילו הרהור של תשובה), הרי בשעתא חדא וברגעא חדא, היו מי המבול נהפכים לגשמי ברכה.

(ספר השיחות תשמ"ח כרך א, עמ' 26)

ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה (ז,יב)

ולהלן (פסוק יז) הוא אומר ויהי המבול. אלא כשהורידן – הורידן ברחמים, שאם יחזרו, יהיו גשמי ברכה; כשלא חזרו, היו למבול (רש"י)

יש לתמוה, הרי בפסוקנו נאמר שהגשם ירד "ארבעים יום וארבעים לילה", ואיך היה יכול להיות גשמי ברכה?! ויש לומר על פי המבואר בחסידות, שהמבול בא לטהר את הארץ מטומאתה, ולכן נמשך ארבעים יום, כדוגמת המקווה ששיעורו ארבעים סאה. והיינו, שהמבול הוא עונש רק עבור אנשי דור המבול, אך כשלעצמו הוא עניין חיובי, טהרת הארץ. לפי זה מובן, שהגשם – גשמי ברכה – נמשך ארבעים יום, שהרי פנימיות המבול היא גשמי ברכה, טהרת העולם.

(לקוטי שיחות כרך כה, עמ' 26)

חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים (ז,כ)

מצוות עשה תלויות באותיות ויה של שם הוי', ומצוות לא־תעשה – באותיות ייה. בני דור המבול חטאו במצוות לא־תעשה – זנות, גזל וכו' – ופגמו באותיות ייה. לכן "חמש־עשרה (בגיטרייה ייה) אמה מלמעלה גברו המים".

(אור התורה בראשית כרך ג, עמ' 1252)

להשתדל להגדיל ולהרחיב את הישיבות שיוכלו לפתוח מחלקות נוספות ולקלוט תלמידים נוספים. וכאמור לעיל, שעלידי בניית המגדל דקדושה זוכים הן לשכר העיקרי, מילוי רצון העליון, וזוכים גם לשכר הטפל, שהדבר מסייע גם בעניינים האישיים שיהיו בהצלחה, וגם שנעשים מונצחים בהיסטוריה של יהדות, שהיא היסטוריה נצחית. ייתן השם יתברך ויצליח בבנין הישיבות כמה

"עיר אלקינו"¹¹, דהיינו, עיר שיש בה תוכן של קדושה ואלקות. ובעיר זו צריך להיות מגדל – בית הכנסת ובית המדרש, שזהו המגדל של העיר, כפי הדין שבנין בית הכנסת צריך להיות גבוה יותר מכל הבניינים שבעיר¹². במילים ברורות: צריכים לבנות בעיר את המקומות שבהם מתפללים ולומדים, שהם הבתי־כנסיות בתי־מדרשים וישיבות; בהם צריכים

יכול מישהו לחשוב שה"דרך" ל"עיר מקלט" ד"אלול" היא דרך צרה, קשה לילך בה... – על כך אומרים לו: "דרך ערי מקלט שלושים ושתיים אמה", זוהי דרך סלולה ורחבה

פעמים ככה, ושכפעם הבאה שנתאסף בהזדמנות כזו, יחשבו לא אודות כיוון הגרעון, אלא אודות הגדלת המגדל יותר ויותר. וייתן השם יתברך שיהיה הצלחה בעניין זה, וגם בעניינים הפרטיים.

* * *

1. בפרשת¹⁵ נח¹⁶ מדובר אודות המבול, שנקרא "מי נח"¹⁷.

ולכאורה אינו מובן: למה נקראים מי המבול "מי נח" – הרי נח לא היה אשם כלל במבול, להיותו "צדיק תמים"¹⁸?

ומבואר על זה בזהר¹⁹ – שכיון שנח לא התפלל על אנשי דורו, לכן נקרא המבול על שמו.

להשקיע את עיקר העצמה ואת עיקר המרץ (האנרגיה) שיהיו גדולים וגבוהים ביותר, כיון שהם המגדל של העיר – המגדל עליו נאמר¹³ "מגדל עוז שם הוי' בו ירוץ צדיק ונשגב", ומגדל זה שומר מכל השונאים, לא רק משונא גלוי, אלא גם משונא נסתר¹⁴.

וכאשר מתנהגים כן, אזי משיגים את שני הדברים: לכל לראש ישנו עיקר השכר, שממלאים את רצון הקב"ה וזוכים להצלחה גדולה בבנין העיר ומגדל דקדושה, ומלבד זאת מקבלים גם את השכר הנוסף, "ונעשה לנו שם", שהשם של אלו שעוסקים בכך מונצח בדברי הימים של יהדות ושל תורה, בהיסטוריה של צדק ויושר – שפלוגי עזר לבנות את העיר ומגדל הנצחיים.

ה. יש להשתדל לבנות ישיבות שבהם מחנכים ילדים ללמוד תורה ולהפיץ תורה בכל העולם. הישיבות הם המגדל של העיר, וצריכים

(11) תהלים מח, ב.

(12) שבת יא, א. שו"ע או"ח סק"ג ס"ב.

(13) משלי יח, יו"ד. וראה לקו"ת לג"פ שם (עה, א, ולאח"ז באוה"ת שם (כרך ג) תרסג, ב).

(14) ראה ד"ה אני חומה, י"ט כסלו תרצ"ב (סה"מ קונטרסים ח"א ריא, ב ואילך. תרצ"ב ע' קעד).

(15) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש). ונדפסה בלקו"ש ח"ב ע' 452 ואילך (ושם צויין בטעות לשנת תשי"ז). במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(16) שמתחילים לקרוא בתפלת מנחה (מהנחה בלתי מוגה).

(17) ישע"י נד, ט.

(18) ר"פ נח.

(19) ח"א סז, ב ואילך. רנד, ב. ח"ג יד, ב ואילך. – בזהר לא נתפרשה הקושיא, אלא רק ביאור הענין, ומעצמו מובן מהי הקושיא שמתורצת ע"י (מהנחה בלתי מוגה).

פרשת נח

נח איש צדיק תמים היה בדורותיו (ו,ט)

צדיק – צדקתו בקיום רצון ה' יתברך היתה באופן דתמים – בתמימות ובשלמות, במשך כל היום, לא רק בשעה שלמד והתפלל, אלא גם בשעה שאכל ושתה וכו'.

(משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו)

בוא אתה וכל ביתך אל התיבה (א,ז)

הפירוש ב'לכוא' אל תיבות התורה והתפילה הוא – ידיעה ברורה ומוחלטת שהעיקר הוא תורה ותפילה, ואילו כל שאר ענייני האדם הגשמיים (כדוגמת פרנסה) טפלים ומשניים. בשעה שהכרה זו קבועה בנפש האדם – גם העיסוק עצמו נהפך להיות חלק מעבודת הבורא (או לפחות אמצעי למענה), ואין חשש שה'מים רבים' של עסקי הפרנסה ישטפו אותו.

(לקוטי שיחות, כרך א, עמ' 7-8)

ויבא נח ובניו ואשתו... אל התיבה (ז,א)

'תיבה' רומזת לתיבות התורה והתפילה. אין אדם יכול להסתפק בכך שהוא עצמו נכנס לתיבות התורה והתפילה, כלומר, שנמצא במצב של קדושה ועילוי. מחובתו 'להכניס' גם את בני ביתו – "בניו ואשתו" – אל התיבה.

יתרה מזו: חז"ל אמרו (רש"י דברים ו) "בניך – אלו התלמידים", ו'אשה' רומזת למקבל. 'בן' ו'אשה' כוללים אפוא את כל בני ישראל, כי כל בני ישראל, שהם קומה אחת שלמה, מקבלים זה מזה. כשאדם מכניס ל'תיבה' עוד יהודי, הוא זוכה לעזר ולסיוע מלמעלה בעבודתו הפרטית, ככתוב (פסוק טז), 'ויסגור ה' בעדו'. וכפי שאמרו חז"ל (תמורה טז) שכאשר העשיר משפיע לעני, מתברכים שניהם, הן הגותן והן המקבל.

(לקוטי שיחות כרך א, עמ' 10-8)

נבקעו כל מעיינות תהום רבה וארובות השמים נפתחו (ז,יא)

שני סוגי טרדות מונעות את האדם מעבודת ה': "מעיינות תהום רבה" – טרדות הבאות מדברים פחותים וגשמיים, טרדות ודאגות הפרנסה וכיוצא בזה. "ארובות השמים" – טרדות הנובעות מעניינים נעלים ורוחניים, כמו הטרדות של עסקנות ציבורית וכיוצא בזה. העצה לשני סוגי הטרדה היא (כנ"ל) – "בוא אל התיבה", להיכנס אל תוך תיבות ואותיות התורה והתפילה.

(לקוטי שיחות כרך א, עמ' 5)

כלומר: אף-על-פי שנה עצמו לא היה אשם, וניצל מהמבול, הוא ואשתו ובניו ונשי בניו, מכל מקום, היה לו להתפלל ולהגן ולהחזיר בתשובה את כל אנשי דורו, ולא להסתגר מכל העולם בתוך תיבה. וכאשר הסתגר בתיבה לעצמו, הנה הגם שעשה זאת על-פי ציווי הקב"ה שציוה אותו: "בא גו' אל התיבה"²⁰, אף-על-פי-כן אומרים עליו – בגלל שלא התפלל ולא עסק עבור העולם כולו – ביטוי קשה כל כך ("אָזאָ שווערן וואַרט"), שמי המבול נקראים על שמו, "מי נח".

ט. ביאור השייכות בין דאגות הפרנסה, מבול ומקוה:

ענינו הפנימי של מקוה הוא "ביטול", כדברי הרמב"ם²⁸ "שיטבול במי הדעת הטהור". ולכן צריך המקוה להחזיק ארבעים סאה, שזוהי כמות "שכל גופו עולה בהן"²⁹, כלומר שהם מקיפים את כל גוף האדם, ו"טבילה" היא אותיות "הביטול"³⁰, כלומר שהביטול שהאדם יוצא מה"אני" שלו פועלת בו עלייה (התרוממות), שנעשה כלי לקדושה.

זוהי גם הכוונה האמיתית בכך שנותנים לאדם דאגות הפרנסה. על-אף שבאופן זמני הדבר מפריע לו ומבלבל אותו, הרי על-ידי זה הוא נשבר ויוצא מה"אני" הפרטי שלו – וכך הוא נעשה כלי לקדושה.

י. ומכיוון שהכוונה האמיתית אינה להענישו חס' ושלו, אלא כדי לשטוף ולנקות ממנו את העניינים הבלתי-רצויים – הרי מובן, שהדבר יכול להיעשות גם ברגע אחד – אם בתוך רגע אחד הוא יוציא את הכוונה הפנימית שבזה, ויפעל בעצמו את מה שהדבר צריך לפעול – הרי בכך הוא כבר יצא ידי חובתו, וכבר יכול להתקיים אצלו ה"ניחא" הן בגשמיות והן ברוחניות.

(משיחת יום ה' פ' נח, ד' במרחשוון,

ה'תש"כ, ומהתוועדות ש"פ בראשית תשס"ז, תשי"ג. תורת מנחם כרכים כז עמ' 132; טו עמ' 199; ז עמ' 137)

26 ישע"י נד, ט. – הפטרת פ' נח.

27 תו"א ר"פ נח ד"ה מים רבים.

28 הלכות מקוואות פ"א ה"ב (בשינוי לשון קצת).

29 חגיגה יא, א.

30 סידור (עם דא"ח) שער כוונת המקוה בסופו (קנט, סע"ד).

ז. ומכאן הוראה לכל אחד ואחד:

אפילו בהיותו "צדיק תמים", הרי אם הוא מסתגר לעצמו – לו יהא הדבר על-פי ציווי הקב"ה – ואינו חושב אודות הדור, עליו לדעת שאפילו על נח – שהיה "צדיק תמים", והמאורע היה קודם מתן-תורה – אומרים ביטוי קשה; ומכל-שכן לאחר מתן תורה, שכל ישראל חברים²¹, וישראל ערבים זה לזה²², צריך כל אחד לחשוב אודות כולם, לאצלי ולאגנא עוד קודם שנעשו בעלי תשובה, ואחר כך גם לאתבא בתשובה.

על כל אחד לא להסתפק בעבודתו עם עצמו, אלא לעסוק גם עם הזולת.

בין אם יפעל על הזולת ובין אם לאו – צריך הוא לעשות את המוטל עליו, ו'בהדי כבשא דרחמנא למה לך'²³.

ובדרך כלל: כאשר עוסקים מצליחים גם לפעול, ובפרט חסידים שיש להם הפסק-דין וההבטחה של רבינו הזקן²⁴, שבכל עניין שיעסקו בעניינים של תורה ומצוות תהיה ידם על העליונה.

* * *

ח. בתורה אורי²⁵ פרשת נח מבואר, שהמבול לא

20 נח ז, א.

21 ע"פ ס' שופטים כ, יא. וראה חגיגה כו, א. ירושלמי שם פ"ג סה"ו. תניא אגה"ק סוסכ"ב.

22 שבועות לט, סע"א. וש"נ.

23 ברכות י"ד, סע"א.

24 ראה ספר קיצורים והערות לתניא ע' קכג. אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ס"ע רסד ואילך.

25 מכאן עד סו"ס י הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש) ונדפס בלקו"ש ח"א ע' 4 ואילך.

העבודה כבר נסתיימה ונשלמה

אין הדבר תלוי אלא במשיח עצמו

בנוגע לחשבון צדק שבבת פרשת נח בשנה זו:

ובהקדמה – שכיוון שהעיד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו שכבר סיימו כל ענייני העבודה, כולל גם צחצוח הכפתורים, ועומדים מוכנים ("עמדו הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקנו, הרי, מסקנת החשבון צדק (חשבון צדק דייקא, חשבון אמיתי) שעושים בימינו אלו, היא, שתיכף ומיד ממש צריכה לבוא הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!
ובפרטיות יותר:

גם כשידע אינש בנפשיה מעמדו ומצבו, שיש אצלו עניינים הצריכים תיקון, אין זה בסתירה חס"ש ולום לעדותו של נשיא דורנו שכבר נשלמה העבודה ועומדים מוכנים לקבל פני משיח צדקנו, כי העבודה דכללות בני ישראל במשך כל הדורות שצריכה להיות בזמן הגלות כדי לבוא לשלימות הגאולה (שתלוייה "במעשינו ועבודתינו (ד) כל זמן משך הגלות») נסתיימה ונשלמה, ואין ביאור והסבר כלל על עיכוב הגאולה, ולכן גם אם חסר בעבודתו של הפרט במשך הזמן שמתעכבת הגאולה מאיזו סיבה שתהיה, הרי זה עניין פרטי, שבוודאי צריך לתקנו ולהשלימו, אבל אין זה גורע חס"ש ולום בגמר ושלימות "מעשינו ועבודתינו" בכלל ישראל שעומדים מוכנים לגאולה, וכיוון שכן, גם התיקון והשלימות של הפרט היא בנקל יותר, ומתוך שמחה, ביודעו שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה.

ובסגנון אחר: כללות בני ישראל שהם "קומה אחת שלימה" נמצאים במעמד ומצב דאדם שלם בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, הן ברוחניות (רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא-תעשה) והן בגשמיות, וחסרון הפרט הוא כמו מיחוש או חולי קל וחיצוני באיבר פרטי שתיקונו על-ידי רפואה קלה ומהירה, כמו שכתוב "ורפא ירפא", "שניתנה רשות (וכוח) לרופא לרפאות", כולל ובמיוחד הרפואה שעל-ידי התשובה ("גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם"), ועד לשלימות הרפואה שהיא (לא רק מכאן ולהבא, אלא) עוקרת את החולי מלמפרע.

ואם הדברים אמורים בזמנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין, על-אחת-כמה וכמה לאחר שיעברו כמה עשיריות שנים, יותר מארבעים שנה ש"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"...

ובפרט לאחר שכבר נשלם החודש הראשון של השנה, "תשרי", אותיות "רשית", שכולל כל השנה כולה, ועומדים ביום השבת הראשון לשלימות העבודה בעולם, שבו מודגש כללות עניין השבת שקשור עם הגאולה... – הרי בוודאי ובוודאי שכבר כלו כל הקיצין, וכבר עשו תשובה, ועכשיו אין הדבר תלוי אלא במשיח צדקנו עצמו!

(משיחת שבת פרשת נח, ד' במרחשוון ה'תשנ"ב; התועדויות ה'תשנ"ב, כרך א, עמ' 224-222)

מעיקרא כן ואחר כך במסקנא חוזר. ולכאורה קשה על הסדרן למה סידר [=כלל] מה שהיה סלקא דעתך מאחר שאינו לפי האמת היה לו לסדר תיכף מסקנא דמלתא?

אבל דע כי לא נזכר דבר אחד לבטלה בתלמוד שלנו הקדוש והכל הוא אמת, ואף שהסלקא דעתך לא נשאר במסקנא לענין הא מילתא [=הנושא הנידון כאן]. מכל-מקום הסברא של סלקא דעתך נשאר אמת לעניין אחר... דכל מה שכתוב בתלמוד הוא דברי אלקים חיים..."

וממשיך להביא מ'עשרה מאמרות' של הרמ"ע מפאנו "שאדרכה הסלקא דעתך הוא העיקר" [ובמקום אחר (שם) נאמר שכל הוהאמינא שבגמרא יש בה דבר שהוא גם אמת].

וב'כלל יגדיל תורה ויאדיר' פיסקא המתחלת "הענין" – "הענין הוא כי אף שהוא מיותר [=לכאורה] ואינו ענין להך מילתא מכל-מקום יש לתלמוד ממנו איזה לימוד למקום אחר..."

פעולות קטנות, אבל עם כוונה...

בראשי דברים סיון תשי"א (תורת מנחם כרך ג' עמ' 162) אמר הרבי:

על-דבר הצורך בזעזוע והזהר עצמית... אין צורך בתענית ג' ימים... יכולים לפעול זאת על ידי אמירת קאפיטל תהלים כדבעי למהווי, לימוד פסוק חומש עם פירוש רש"י, לימוד שורות אחדות בתנ"א, קצת חסידות כדבעי למהווי.

נראה שתוכן הדברים מיוסד על הנאמר ב'היום יום' ב' אדר א':

רבנו הגדול – הזקן – סידר לפני אנ"ש העבודה במוח ולחפש את האמת... ובאה על ידי עבודה... אינה כמו שטועים בזה טעות גמור לחשוב שצריך לפרק הרים ולשבר סלעים להפוך עולם. האמת הגמור הוא, אשר כל עבודה ופועל, איזה שיהיו, ככוונה אמיתית די ומספיק: ברכה בכוונה, מילה בתפילה כדבעי בהכנת הלב ובידיעה לפני אתה עומד, פסוק בחומש בידיעה שהוא דבר ה', פסוק בתהלים ומדה טובה לקרב לבו של חברו באהבה וחבה.

ההכרח כתכלית

תוספות נקראו ולא 'סימני תוספות'. ומצינו ב'כללי הפוסקים וההוראה לאדמו"ר הזקן' (בעריכת הגר"י פרקש סימן ריט, עמ' רסד), שכל שהתוספות אינם מזכירים במפורש שחולקים על פירוש רש"י, הרי שמן הסתם אינם חולקים עליו.

לפי זה צריך לומר, שרש"י בש"ס – הוא כרש"י ברי"ף (והתוספות), שפסק שאכן דרושה אמירה גם בקידושי שטר.

חידושו של הראגוצ'ובי "ההכרח כתכלית" – כלומר: פעולה של חול ההכרחית לביצוע מצווה מקבלת חשיבות כמו המצווה עצמה – מופיע בשיחות רבות של הרבי – ראה ספר 'הצפנת פענח במשנתו של הרבי' בעריכת הרה"ג הרה"ח וכו' ר' יהושע מנחם הלוי שי' נוהויר (נ.י. תשס"ג) עמודים 198-201.

בעניין זה יש לציין ללשון רש"י במסכת חגיגה יא, א ד"ה לא תפקיה מכלל קבלה – "לכל דבריה ואף-על-גב שהיא עבודה שאפשר לבטלה, שאם רצה שוחט בצד המזבח וזורק, היכא דלא בטלה – עבודה היא, ומפגלין את הקרבן במחשבתה, וצריכין כהן ובגדי כהונה, ופוסל בה אונן ויושב וערל".

סלקא דעתך – תורה היא

בכמה וכמה שיחות (ראה לדוגמה – לקוטי שיחות כרך טו עמ' 94; כרך ח"י עמ' 240; כרך כג עמ' 141) מאריך הרבי בקביעה שכל קא-סלקא דעתך שהובאה בגמרא (למרות שנשללה-אחר-כך) יש לה מקום בשכל, וגם בשכל התורה, אם זה במקומות אחרים בגמרא, או אפילו באותה סוגיא עצמה, ויש לומר אף במסקנת ההלכה, עיין שם. כדאי להצביע על מקורות לכך, בעיקר מדברי השל"ה הקדוש:

בשל"ה כללי תורה שבעל-פה אות סמ"ך – פיסקא המתחלת ס"ד אמינא כו':
"התלמוד מלא מזה שהיה סלקא דעתך

חוני המעגל וכוחה של תפילה

מה הקשר בין עליה מחו"ל, שמירת שמיטה ותיקון לבעיה רפואית? • כבן שהוא מתחטא על אביו" – ביטוי לשבח או חסרון? • כיצד שולבו רחמים ודין במכת הברד? • התכלית – לא בהפיכת עולמות, כי אם בפעולות קטנות המתבצעות ברצינות • ועל חשיבות 'קא-סלקא' דעתך' שבגמרא • רשימה נוספת בסדרת 'סודתו בהררי קודש'

כבן המתחטא על אביו

שהמשנה לא הזכירה תאריך זה, כדי שלא נאמר שהנס קשור במעלת הזמן שהרי "ימי ניסים היו לישראל פורים ופסח" (לשון רש"י תענית כט, א). [וראה בתשד"מ שם ע' 1307 ראיית כ"ק שהאירוע היה באדר הסמוך לניסן].

ובכל זאת בגמרא הביאו התאריך בערך (על-כל-פנים) להדגיש הפלא שבדבר, כי למרות שכבר יצא רוב אדר ולא ירדו גשמים פעלה תפילתו של חוני להוריד גשם.

ג. כוחה של תפילה כל השנה

והנה הרבי הפיק מכך הוראה (שאמנם "בהדגשה יתירה בחודש אדר" וכד בבד) "שממנו לומדים הוראה זו גם בנוגע לכל השנה כולה", וזה מתאים לזה שבמשנה לא נזכר כלל התאריך!

זהירות: שמיטה!

משפחה מסוימת שעלתה מארצות-הברית והתיישבה בארצנו-הקדושה, כתבו לרבי על עניין בריאותי שהם סובלים ממנו, והרבי השיבם (פרסמתי מענה זה לראשונה בעיתון כפר חב"ד ומשם בלקוטי שיחות כרך לו עמ' 298): "בטח שגגו באכילת דעניני שמיטה".

דומה שהתשובה היא נדירה ובלתי שגרתית כלל בהשוואה למענות ואגרות הקודש במשך השנים.

ייתכן והדברים קשורים למה שנאמר ב'ספר חרדים' פרק נו בסופו: "וכל הבאים לדור בארץ ישראל, חייבין להזהר מאד מאד בשמיטה ובכל המצוות התלויות בארץ ישראל כשם שהיו זהירין לקיים האמוראים הדרים בה... כדי שלא תהא מצות הדירה בארץ ישראל באה בעבירה של ביטול המצוות התלויות בה ונמצא הפסידן יותר על שכרו, ואלוקי ישראל יעזרנו לקיימן אמן".

חידוש במכת הברד

בעניין מכת הברד מביא הרבי בלקוטי שיחות (כרך לא עמ' 44-45) את דברי המשכיל לדוד: "נס בתוך נס האש והברד מעורבין... ולעשות רצון קונם עשו שלום ביניהם", שעירוב זה של אש ומים מורה על התכללות מדת הרחמים ומדת הדין, שהמים (חסד) באים מצד שם הוי', מדת רחמים, והאש (גבורה) משם א'לקים – מדת הדין, והיותם מעורבים יחד מורה על יחוד קוב"ה (הוי') ושכינתיה (דין) "על ידי השלום". וכך מבאר המשכיל לדוד את עניין השריטה בכותל והגעת השמש בכותל.

ומוסיף הרבי:

התכללות הרחמים והדין – מפורשת במכת הברד גם בפשטות הכתובים: ברד היתה חמורה שבמכות תוקף הדין, ובד בבד ניתנה האפשרות ל"ירא את דבר ה'" להינצל מן המכה.

ויש להוסיף שבשו"ת מהרשד"ם או"ח סימן ב' בבואו להידרש לשאלה מדוע מופיע כאן הצירוף של ה' אלוקים" (שישנו רק ב' פעמים בספר בראשית), מעניק עוד פירוש בדרך הפשט, וכה כתב:

"אבל מה שבפרשת וארא נאמר שוב 'טרם תראון מפני ה' אלקים' היא מרגלית טובה בעיני, כי במכה ההיא אף על פי שהיא במדת הדין עליהם, נהג עמהם מדת רחמים גדולים, כי הפשתה והשעורה שאינם כל כך צריכים לחיי האדם נכתה, אבל החיטים והכוסמין, שהוא מין חיטים וחיי האדם תלויים בהם לא נוכו, הרי שנהג

עמהם ברחמים, ולכן נאמר שוב "ה' אלקים".

רש"י לש"ס ורש"י לר"ף

בלקוטי שיחות חי"ט (עמ' 129 הע' 8), לגבי שינוי (ולכאורה – סתירה) בין פירוש רש"י לש"ס ופירוש רש"י לר"ף, כותב הרבי:

ידועה השקלא־וטריא... על־דבר מחבר פירוש זה [=רש"י לר"ף]. ובכל אופן מסתבר דכל מה שאפשר להשוותן משווינו, ובפרט לפ[ירוש] רש"י לש"ס, על אתר.

והנה בפירוש רש"י בתחילת מסכת קידושין, מצינו שינוי בין פירוש רש"י לש"ס לפירוש רש"י לר"ף, שלעניין קידושי כסף הוסיף רש"י: ואומר לה "הרי את מקודשת לי", וכן לעניין ביאה, ואילו בשטר לא כתב כן. ודייק ה'מקנה' מדברי רש"י, שבשטר אין צורך באמירת "הרי את מקודשת לי", אלא די בנתינת השטר [כדעת 'חכמי החר' שהובאו במאירי. ועוד].

אבל בפירוש רש"י לר"ף מפורש להיפך: "שטר שכותב לה על הנייר – אף על פי שאין בו שווה פרוטה – הרי את מקודשת לי" ונתן לה ואומר כן".

ולאור קביעת הרבי בלקוטי שיחות, בהכרח שאין סתירה בין פירוש רש"י לש"ס לפירוש רש"י לר"ף, ודעת רש"י היא, שאכן דרושה אמירת "הרי את מקודשת לי". וכפי שנתבאר במקום אחר, שרש"י (בש"ס) לא היה צריך לפרט לגבי שטר שדרושה אמירה, כי זה בא בהמשך לפירושו מה הם קידושי כסף (ומכל־מקום בביאה שוב פרט מפני החידוש שצריך להדגיש "בביאה זו").

וראיה לדבר קצת, ממה שכתב ב'פסקי התוספות' אות א': "המקדש אשה בשטר שאמר לה בשעת נתינה הרי את מקודשת לי, אבל בסתם לא מהני אלא־אם־כן דיבר עמה על עסקי קידושין". ובשעתו ('הערות התמימים ואנ"ש' לוד, גליון א', יר"ד שבט תש"מ עמ' ד) הערתי שלא מצאתי איזה תוספות הוא המקור לזה.

והנה נודע מה שכתב המהרש"ל ב'ים של שלמה' לקידושין (פ"א, יב), על סמכותם של 'פסקי התוספות': "וקבלתי שיש לסמוך עליהם, אם לא שחולקים עליה גדולי המחברים, כי 'פסקי